

Stručni rad

Dostavljeno 21.8.2015, prihvaćeno za objavljivanje 10.12.2015.

Mersina Šehić, asistent

Univerzitet u Bihaću, Pedagoški fakultet
mersina.sehic@yahoo.com

Fedja Imamović, asistent

Univerzitet u Zenici, Filozofski fakultet
imamovic.fedja@gmail.com

IDIOMI KAO METAFORIČKI JEZIČKI IZRAZI

Sažetak

Pod teorijskim okvirom kognitivne lingvistike i teorije konceptualne metafore u ovom radu vrši se analiza određenog broja idioma koji su utemeljeni na istoj metafori, što ukazuje na to da su određeni procesi konceptualizacije svijeta i iskustava ipak zajednički za većinu govornika jednog jezika, odnosno da su ti procesi zajednički za većinu pripadnika određene kulture, bez obzira na stepen naobrazbe, geografsku raslojenost, ekonomski ili društveni status.

Ključne riječi: kognitivna lingvistika, konceptualna metafora, metaforički jezički izraz, idiom

1. Uvod

Sa stanovišta kognitivne lingvistike, konceptualna ili pojmovna metafora podrazumijeva razumijevanje jedne konceptualne domene pomoću druge. Drugim riječima, mi nastojimo razumjeti ciljani (target) domen pomoću izvornog (source) domena. Lakoff i Johnson (1980) dijele konceptualne metafore na strukturne, ontološke i orijentacijske metafore. Pomoću strukturnih metafora jedan se pojam metaforički strukturira pomoću nekog drugog. Ontološke metafore predstavljaju različite načine pomoću kojih na apstraktne fenomene poput događaja, aktivnosti, emocija, ideja, itd. gledamo kao na nešto materijalno (entitete i supstance), a koji ustvari potiču iz našeg iskustva s fizičkim predmetima. Naše iskustvo s fizičkim objektima/predmetima (naročito našim tijelom) pruža osnovu za nevjerojatno mnogo različitih ontoloških metafora, npr. metafore posude (*container metaphors*):

AKTIVNOSTI KAO POSUDE

Uložio sam puno energije u pranje auta.

Najbolji sam u pisanju pjesama.

STANJA KAO POSUDE

Pacijent je izašao iz kome.

Upao sam u depresiju.

Orijentacijske metafore motivirane su našom prostornom orijentacijom (gore – dolje, unutra – spolja, naprijed – nazad, duboko – plitko), a utemeljene su u našem fizičkom i kulturnom iskustvu. Neki od primjera ovih metafora i njihovih jezičkih izraza: SREĆA JE GORE/ TUGA JE DOLJE (biti *na sedmom nebu; pasti* u depresiju).

2. O odnosu idioma i metafore

Kada je riječ o b/h/s jeziku, najreferentnija definicija idioma jeste Matešićeva (1988: 5), u kojoj navodi da se radi o „jedinicama jezika značenjskog karaktera koje se kao cjelina reproduciraju u govornom aktu, raspoložuci najmanje dvjema autosemantičkim riječima, od kojih barem jedna upućuje na semantičku pretvorbu, jedinice koje zbog sposobnosti uklapanja u kontekst, poput svake druge riječi mogu vršiti sintaktičku funkciju u rečenici.“

Prema Fleischeru (1997: 30), većina njih zasniva se na jednoj slici koja često znači metaforu. Iako metafora nije obligatna pretpostavka za sliku idiomatskih izraza, u ovom radu obrađen je raznovrstan korpus onih idioma koji jesu zasnovani na metafori.

Metafore su kognitivna sredstva i imaju prvenstveno kognitivnu funkciju pa mogu strukturirati pojmove (koncepte) koji su teže predočivi riječima doslovnog značenja. Tu do izražaja dolaze idiomi kao metaforički jezički izrazi čije je osnovno obilježje semantizacija, odnosno nemogućnost doslovne interpretacije. Komponente idioma gube svoja zasebna značenja i tvore jedinstvenu smislenu cjelinu, a autori time postižu ekspresivnost i izrazit emocionalni efekt.¹

Prema Zrinki Ćoralčić (2009: 25), „metafore nisu jezički izrazi nego nji-

¹ Riječ je o tzv. semantizaciji tj. gubljenju leksičkog značenja i prisutnosti semantičkog taloga, što znači da komponente koje su izgubile značenje dobijaju novo idiomatsko značenje, npr. *nabiti nekome rogove*.

ma pripadajuće kognitivne strukture, a jezički izraz samo je njihova formalna realizacija.“ Dakle, idiomi su okamenjeni jezički izrazi koji predstavljaju formalnu realizaciju metafora. Kao primjer pogledajmo rečenice:

Uto stiže s druge strane jedan čovjek na biciklu i javi da u Podvinju više nema ‘bande’, da se povukla. Nama je *pao kamen sa srca* (BFR, 40).

Skini brigu s vrata i smršaj prije ljeta (HEFR: 32).

Svašta smo mi *već prebacili preko svojih leđa* pa ćemo i ovo (BFR, 58).

Idiomi napisani u kurzivu predstavljaju jezičke izraze koji se odnose na konceptualnu metaforu koja bi se mogla formulirati kao TEŠKOĆE SU TERET. Drugim riječima, iza navedenih pojedinačnih izraza ne stoje različite metafore, već jedna te ista konceptualna struktura koja te jezičke izraze stavlja u relaciju s TEŠKOĆAMA i TERETOM.

Gradečak-Erdeljić (2002: 74) bilježi kako se idiomi smatraju „samoostalnim, nepromjenjivim leksičkim jedinicama koje verbalno hvataju/utjelovljuju ideju koja ima preneseno, figurativno značenje“, ali kako i sama priznaje, problem je u tome što „figurativno značenje ne proizlazi iz ‘mrtve’ metafore, nego iz vrlo žive i živopisne konceptualizacije svijeta oko nas“ jer „naše iskustvo i znanje o svijetu utiču na našu jezičku kreativnost i produktivnost“. Gibbs (1993: 274) tvrdi da je psiholingvističko istraživanje pokazalo da znanje ljudi o metaforičkim vezama o različitim izvornim i ciljnim domenama pruža osnovu za odgovarajuću primjenu i tumačenje idioma u određenim situacijama diskursa.“

Kovecses (2010: 27) smatra da kad bi se identificirale sve lingvističke i konceptualne metafore, jezik bi se ponovo izmijenio. Međutim, ne treba potcjenjivati činjenicu da bi kognitivistički pristup proučavanju idioma mogao uvesti reda u dosadašnje haotično poimanje ovih jezičkih jedinica: „U klasičnom pogledu, idiomi imaju proizvoljna značenja, ali u okviru kognitivne lingvistike, postoji mogućnost da oni nisu proizvoljni, nego motivirani. Dakle, ispostavlja se da je metafora veoma produktivan mehanizam za organiziranje leksikona jednog jezika.“ (Lakoff, 1993: 211)

Dakle, ako su idiomi zasnovani na metafori, a metafore su iskustveno motivirane (Ćoralić, 2009: 26), znači da idiomi kao jezičke jedinice reflektiraju tu našu iskustvenu osnovu za konceptualizaciju svijeta oko

nas. Potkrijepimo tvrdnju primjerom koji bilježe Halilović/ Tanović/ Šehović (2009: 93): Realija ćuskija : <teška željezna alatka> stimulirala je preneseno značenje – “sasvim pijan, pijan do te mjere da ne može stajati uspravno”. Ćuskija, zbog svoje težine, obično ne stoji uspravno, ukoliko nije zabijena u zemlju. Prema ovoj karakteristici nastali su vrlo metaforični poredbeni idiomi: *pijan ko ćuskija* i *glup ko ćuskija*.

3. Korpus istraživanja

Korpus čini 39 metafora koje su oslikane pomoću 52 metaforička jezička izraza,² odnosno idioma koji su preuzeti iz različitih leksikografskih izvora: BFR (*Bosanski frazeološki rječnik*), HEFR (*Hrvatsko–engleski frazeološki rječnik*), ŠR (*Školski rječnik bosanskog jezika*). Metafore su provjerene u *Indeksu pojmovnih metafora* Duške Klikovac (IPM)³ i *Metaphor and Metonymy Index* Zoltana Kovecsesa (MMI).⁴ Korpus je podijeljen na orijentacijske, ontološke i strukturne metafore – po uzoru na prethodno spomenutu podjelu koju su načinili Lakoff i Johnson (1980). Zabilježena su razmatranja i izvršena dodatna analiza po osnovu njihovih semantičko-pragmatičkih osobenosti. Pristup obradi korpusa je kognitivistički, što podrazumijeva da postoji uzajamna veza između jezika, pojmovnog sistema i iskustva koje proističe iz interakcije čovjeka sa stvarnošću.

4. Analiza korpusa

4. 1. Orijentacijske metafore

Ove metafore zasnovane su na čovjekovoj prostornoj orijentaciji, a nazivaju se još i *coherence metaphors* jer je njihov kognitivni zadatak da set ciljnih domena učine koherentnijim u našem konceptualnom sistemu. Primjeri ovih metafora su:

(1) LOŠE JE DOLJE

Taj čovjek je pravi baksuz i smetenjak, stalno *zapada u neki belaj* (BFR, 9).

Argentina je 2001. godine *dotakla dno* u ekonomskom smislu, ali krizu je pratio izvanredan oporavak (HEFR: 52).

2 Statistički pregled dat je u vidi tabele na kraju rada.

3 Vidjeti Klikovac (2004: 297–306)

4 Vidjeti Kovecses (2010: 369–375)

(2) NEPOŽELJNO JE DOLJE

Upitah ga kako to da je *pao na tako niske grane* pa više ne živi od slikarstva (BFR, 32).

Eto šta si uradio! Zamijeniti onakav posao s ovim ovdje! *Pao si s konja na magarca* (BFR, 48).

(3) NEMOĆ JE DOLJE/ LACK OF CONTROL IS DOWN

Izgleda da je došao taj dan kada ćemo i mi *kleknuti na koljena* (BFR, 46).

(4) BITI BOLJI JE BITI VIŠE/ VIRTUE IS UP

Živiš na visokoj nozi, oblačiš se kao gospodin (BFR, 74).

(5) BOLJE JE NAPRIJED odn. BOLJI POLOŽAJ U DRUŠTVU
NALAZI SE DALJE, NAPRIJED / PROGRESS IS MOTION
FORWARD

U politici se ne može *daleko dogurati* bez podrške neke stranke i jasno definiranog stava (BFR, 19).

(6) PROŠLOST JE IZA

Čini mi se gotovo da se, po krivuljama ove karte, *vraćamo korak po korak* u prošlost (BFR, 48).

4. 2. Ontološke metafore

Kognitivni zadatak ovih metafora jeste da osiguraju ontološki status apstraktnim ciljnim konceptima, i stoga mi svoja iskustva poimamo pomoću objekata, supstanci i posuda. Dakle, ako konceptualiziramo um kao objekat, možemo ga strukturirati pomoću metafore:

(7) UM JE MAŠINA / THE MIND IS A MACHINE

Zatim mi se *upalila lampica* i shvatio sam da sam prevaren (HEFR: 120).

Prilikom obrade korpusa zabilježene su tri metafore posude (*container metaphors*):

(8) MENTALNI PROSTOR JE SKLADIŠTE, a MISLI SU
USKLADIŠTENE STVARI / THE MIND IS A CONTAINER

Kad počneš *prebirati po glavi*, svašta ćeš naći (BFR, 28).

(9) BIJES JE VRELA TEČNOST U SADRŽATELJU / ANGER
IS A HOT FLUID IN A CONTAINER

Stiže majka, *pjeni/ kipi od bijesa*, skočim na dno kreveta i po-
bjegnem (BFR, 9).

(10) STANJE JE POSUDA / STATE IS A CONTAINER

Mi smo u istom loncu, borimo se sa istim problemima i bolje da surađujemo nego da jedni drugima okrenemo leđa (HEFR: 125).

4. 3. Strukturne metafore

Kako objašnjava Kovecses (2010: 10), poznavati metaforu znači „poznavati sistematska preslikavanja (*mappings*) između izvora i cilja”. Naprimjer, metafora

(11) KOMUNIKACIJA JE BITKA / COMMUNICATION IS A BATTLE

koja se ogleda u sljedećim metaforičkim izrazima:

Na sjednici su se jučer *lomila koplja* oko mnogih važnih pitanja (BFR, 48).

Ne slažemo se s njima oko mnogih pitanja, ali još nismo dosta jaki da s njima *ukrstimo koplja* (BFR, 48),

ima set preslikavanja, npr.:

Izvor: BITKA	Cilj: KOMUNIKACIJA
- uzimanje teritorije	- uzimanje riječi
- povećana agresija	- povišen ton
- upotreba oružja	- upotreba markiranih riječi i riječi s negativnom konotacijom
i sl.	

Postoje i pozitivni aspekti komunikacije, poput onih gdje na protivnika možemo gledati kao na izvor informacija ili nekog ko nam poklanja svoje dragocjeno vrijeme kako bismo došli do zajedničkog rješenja. Ipak, ovakvi aspekti često bivaju zanemareni jer ih metaforički pojam neprestano prikriva, osvjetljavajući onaj aspekt na koji smo fokusirani. Ovakvo parcijalno razumijevanje od izuzetnog je značaja jer bi u slučaju potpunog razumijevanja jedan pojam zapravo *bio* drugi, a ne samo *shvaćen pomoću* drugog.

Kognitivna funkcija strukturnih metafora jeste da omogućuće govorniku da razumije ciljni domen A pomoću izvornog domena B, pomoću konceptualnih mapiranja elemenata A i elemenata B. Konceptualna mapiranja pomažu da strukturiramo i naše poimanje vremena:

(12) VRIJEME JE POKRETNI OBJEKAT/ TIMES ARE MOVING OBJECTS:

Naš Ustav je *pregazilo vrijeme* i treba ga mijenjati da bi se odgo-

vorilo na zahtjeve društva (HEFR: 286).

(13) VRIJEME JE ŽDERAČ / TIME IS A DEVOURER

Ali piramide nisu jedine strukture koje su se *oduprle zubu vremena* (HEFR: 298).

Jedan izvorni domen može se primijeniti na nekoliko ciljnih domena, i obratno. Najčešći izvorni domeni jesu ljudsko tijelo, životinje, biljke, građevine, mašine, igre, hrana, toplota i hladnoća, svjetlo i tama, pokret i smjer. Metafore BIJES JE VATRA i LJUBAV JE VATRA imaju isti izvorni domen:

BIJES JE VATRA

Dugo je sumnjao da ga supruga vara, a kada je pronašao ovo pismo u njenoj torbi, *pao je u vatru*. (HEFR: 273).

(14) LJUBAV JE VATRA

Od hajvana je gori, ko god *aškom ne gori* (ŠR: 98).

Najčešći ciljni domeni jesu emocije, želja, moralnost, misao, međuljudski odnosi, život, smrt, vrijeme, komunikacija, i sl. Kao primjer navodimo dvije metafore s istom ciljnom domenom ŽIVOT:

(15) ŽIVOT JE DRAGOCJENOST / LIFE IS A PRECIOUS COMMODITY

Mnogi su borci *platili* svojom krvlju i životom našu slobodu (BFR, 55).

(16) ŽIVOT JE PROSTOR KOJI SE POSTOJANJEM PRELAZI

U životu često *izgubiš kompas* (BFR, 47).

Kovecses (2010: 82) navodi da ima više osnova za nastanak neke metafore. To može biti određena iskustvena sličnost, ali i neka neobjektivna sličnost koju uviđaju govornici određenog jezika, a kao primjer navodi metaforu

(17) ŽIVOT JE KOCKARSKA IGRA / LIFE IS A GAMBLING GAME

Ovu životnu odluku si *odigrala na pogrešnu kartu*, ali biće bolje u budućnosti, nemoj se toliko brinuti (BFR, 42).

gdje ljudi doživljavaju život kao kockarsku igru zbog određenih sličnosti, jer povezuje ih npr. činjenica da postoje određene posljedice za svaki postupak, da postoje određena pravila, i sl.

Navest ćemo još neke primjere strukturnih metafora:

(18) SMRT JE ODLAZAK

Da li se može desiti da šejh *preseli na ahiret*, a da ostavi muride i da ih ne obavijesti o tome (BFR, 9).

Star je čovjek, preko osamdeset, jednom nogom već *zakoračio u kabur* (BFR, 40).

(19) NEVAŽNO JE MALO/ BEZVRIJEDNO:

Nesuglasice Deutsche Telecom i Deutsche Bank oko tako malog problema nisu ništa drugo do *bura u čaši vode* (HEFR: 35).

Drugi poraz zaredom okončao je njegovu aroganciju. Sad je *manji od makovog zrna* (HEFR: 297).

(20) STANJE JE MJESTO / STATE IS A PLACE

Da stvar bude gora, žena mu ne dopušta da viđa malu, što njega *dovodi do ludila* (BFR, 61).

Idejom da mali '600' u svojoj varijanti predstavi na teškoj putnoj trci 'Mile milja', Abart je najbliže saradnike *doveo do očajanja* (BFR, 78).

(21) TEŠKOĆE SU TERET/ DIFFICULTIES ARE BURDEN

Uto stiže s druge strane jedan čovjek na biciklu i javi da u Podvinju više nema 'bande', da se povukla. Nama je *pao kamen sa srca* (BFR, 40).

Svašta smo mi već *prebacili preko svojih leđa* pa ćemo i ovo (BFR, 58).

(22) POGLED JE PREDMET/ LOOK IS AN OBJECT

Majka je uvijek znala *baciti pogled* na moje školske eseje prije nego što ih predam učiteljici (HEFR: 183).

(23) ZNATI JE VIDJETI/ KNOWING IS SEEING

Pisala mi je da je izgubila 16 kilograma i da izgleda par godina mlađe. *Ne znam dok ne vidim* (HEFR: 295).

(24) PRIHVATITI JE PROGUTATI/ ACCEPTING IS SWALLOWING

Suprotno mojim predviđanjima, Bush je pobijedio na izborima, tako da sam morala *progutati knedlu* i priznati da sam bila potpuno u krivu (HEFR: 99).

(25) MORALNO JE ČISTO/ MORAL IS CLEAN

Kako da ga pozovem a *ne ukaljam obraz* ako me odbije? (HEFR: 158).

Ančić i Ljubičić *osvjtlali su nam obraz* pobjedom na Davis Kupu 2005. godine.

Kako vidimo iz navedenih primjera, u našem jeziku imamo metaforu MORALNO JE ČISTO, a analogno tome i

(26) NEMORALNO JE NEČISTO/ UNETHICAL IS DIRTY

On bijaše u Huseinovim očima čovjek crna obraza (BFR, 17).

Ako razmotrimo metafore koje se odnose na *homo sapiensa*, ciljni domen može da bude ČOVJEK kao pojedinac,

(27) ČOVJEK JE MAŠINA/ PERSON IS A MACHINE

Imao si stresno razdoblje na poslu i trebaš odmor *da napuniš baterije* (HEFR: 24).

(28) ČOVJEK JE SADRŽATELJ ZA SVOJA DUŠEVNA STANJA

Biti van sebe od bijesa bespotrebno je i samo narušavamo svoje zdravlje (BFR, 9).

Mislio sam da ću *iskočiti iz kože*, što od bijesa, što od stida (BFR, 51).

ali i LJUDI kao skupina koja ima određenu zajedničku karakteristiku:

(29) LJUDI SU BILJKE/ PEOPLE ARE PLANTS

U ovo vrijeme senzacionalističkog novinarstva, objektivni reporteri su postali *rijetka biljka* (HEFR: 25).

Eleanor Roosevelt nije bila samo *ukrasna biljka*, nego je aktivno sudjelovala u politici čak i nakon suprugove smrti 1945. godine (HEFR: 25).

U navedenim rečenicama, pomoću dva metaforička izraza (idioma *biti rijetka biljka* i *biti ukrasna biljka*) realizirana je metafora LJUDI SU BILJKE. Međutim, nalazimo i primjere još preciznije određenog izvornog domena (BILJKE / PLANTS odn. VOĆE / FRUIT):

(30) LJUDI SU VOĆE/ PEOPLE ARE FRUIT

Budući da poznajem njenog oca, nisam iznenađena njenim ponašanjem. *Jabuka ne pada daleko od stabla* (HEFR: 87).

Većina naših uposlenika su vrijedni i predani radnici, međutim, uvijek se nađe neka *trula jabuka* (HEFR: 87).

Pojava mogućnosti preciznijeg određivanja domena evidentna je i u sljedećim primjerima.

(31) LJUDI SU ŽIVOTINJE/ PEOPLE ARE ANIMALS

On je bio žrtveno janje jer nijednom drugom ubici nije sudilo na sudu (HEFR: 89).

(32) LJUDSKO PONAŠANJE JE ŽIVOTINJA/ HUMAN BEHAVIOUR IS ANIMAL

Za buntovne koloniste, porez na čaj koji je nametnula Britanija bio je *poput crvene zastave za bika*. Vremenom je uzrokovala Bostonsku čajanku (HEFR: 25).

Međutim, ovdje je preciznije determiniran ciljani domen (LJUDI – LJUDSKO PONAŠANJE).

Također, Kovecses (2010: 152) objašnjava kako uopće idiomi vezani za životinje (u idiomatici poznati kao zoonimi) imaju metaforička značenja: ljudi su prvo pridavali ljudske osobine životinjama (personifikacija), a zatim su te osobine ponovo pridavane ljudima, odnosno upotrijebljene da se opiše ljudsko ponašanje.

Dio korpusa koji se odnosi na emocije čine metafore (33), (34), (35), (36), (37) i (38), a također mogu da se odnose na emocije u cjelini:

(33) REZULTAT ZA EMOCIJU KOJA UZROKUJE TAJ REZULTAT/ RESULT FOR EMOTION THAT BRINGS ABOUT THAT RESULT

Napravio je *kiselo lice* i pokazao da je nezadovoljan podjelom (BFR, 43).

(34) EMOCIJE SU MATERIJA KOJA ISPUNJAVA ČOVJEKOV EMOCIONALNI PROSTOR

Aškom *srce napuni* (ŠR: 98).

ili na određenu emociju, u ovom slučaju strah:

(35) STRAH JE HLADNOĆA / FEAR IS COLD

Njegova posljednja knjiga je zbirka iznimno imaginativnih i strašnih priča od kojih se *ledi krv u žilama* (HEFR: 115).

Lakoff (1987: 381-2) nas podsjeća na narodnu teoriju u kojoj različiti fiziološki efekti (tjelesna toplota, povećan pritisak, agitacija, ometanje ispravne percepcije) ustvari signaliziraju određena emocionalna stanja poput bijesa. On tvrdi da uveliko koristimo pučku teoriju kada procjenjujemo na osnovu nečijeg izgleda da li je ljut/a, i da pritom koristimo opće načelo metonimije: The physiological effects of an emotion stand for the emotion/ Fiziološki efekat emocije za emociju.

(36) EFEKAT EMOCIJE ZA TU EMOCIJU/ EFFECT OF EMOTION FOR THE EMOTION

Odmaknuo se od nje, a lice mu bijaše *blijedo kao krpa* (BFR, 53).

Narodna teorija fizioloških efekata čini osnovu za dvije verzije metafore BIJES JE TOPLOTA/ ANGER IS HEAT, jednu u kojoj se toplota primjenjuje na tečnost i drugu gdje se primjenjuje na čvrste tvari.

(37) BIJES JE VRELA TEČNOST U SADRŽATELJU / ANGER IS A HOT FLUID IN A CONTAINER

Stiže majka, *pjeni/ kipi od bijesa*, skočim na dno kreveta i po-bjegnem (BFR, 9).

(38) BIJES JE VATRA/ ANGER IS FIRE

Dugo je sumnjao da ga supruga vara, a kada je pronašao ovo pismo u njenoj torbi, *pao je u vatru*. (HEFR: 273).

Prema Kovecsesu (2010: 23), želja je s obzirom na metaforičku konceptualizaciju slična emociji, a može se razumjeti i kao sila – ne samo fizička sila, nego i fiziološka, poput gladi ili žeđi:

(39) ŽELJE SU GLAD / DESIRES ARE HUNGER

Kako te zemlje ekonomski jačaju, tako *rastu* i njihovi *apetiti* za višim političkim statusom (HEFR: 21).

5. Zaključak

Pokušaj da razumijemo metaforu zapravo predstavlja pokušaj da razumijemo vitalni dio onoga što jesmo i u kakvom svijetu živimo. Na temelju različitih iskustava, govornici različitih jezika, imaju različitu koncepciju svijeta oko sebe, a te se razlike ogledaju u jeziku. Idiomi jednoga jezika daju sliku o stavovima, načinu razmišljanja, predrasudama i vjerovanjima koje gaje izvorni govornici toga jezika. Da je metaforička motiviranost idioma obimno područje za istraživanje, govori i činjenica da se oni mogu modifikovati i tako reflektirati iskustvenu osnovu za našu konceptualizaciju svijeta koji nas okružuje.

U radu je predstavljen određeni broj idioma koji su utemeljeni na istoj metafori, što ukazuje na to da su određeni procesi konceptualizacije svijeta i iskustava ipak zajednički za većinu govornika jednog jezika, odnosno da su ti procesi zajednički za većinu pripadnika određene kulture, bez obzira na stepen naobrazbe, geografsku raslojenost, ekonomski ili društveni status, i sl.

6. Dodatak

Statistički pregled zastupljenosti različitih vrsta metafora u korpusu, kao i metaforičkih jezičkih izraza:

	Orijentacijske metafore	Ontološke metafore	Strukturne metafore	Ukupno
Metafore	6	4	29	39
Metaforički jezički izrazi (idiomi)	8	4	40	52

Literatura

- Bendow, Ivana (2006). *Hrvatsko-engleski frazeološki rječnik*. Zagreb: Školska knjiga.
- Ćoralić, Zrinka; Midžić, Senija (2012). *Bosanski frazeološki rječnik*. Bihać: Pedagoški fakultet Bihać.
- Ćoralić, Zrinka (2009). *Hrana kao simbol u frazeologiji bosanskog jezika*. Bihać: Pedagoški fakultet Bihać.
- Fleischer, Wolfgang (1997). *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*. Tübingen: N.V.
- Gradečak–Erdeljić, Tanja (2002). Metaphoric motivation for collocations creation/activation verb+nouns in English. In: Petrović, Elvira (ed.) *The First Twenty-five Years of English Studies in Osijek*. Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, pp. 74 – 82.
- Halilović, Senahid; Tanović, Ilijas; Šehović, Amela (2009). *Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik*. Sarajevo: Slavistički komitet.
- IPM – „Indeks pojmovnih metafora“ Duške Klikovac u knjizi *Metafore u mišljenju i jeziku* (2004: 369–375).
- Jahić, Dževad (1999). *Školski rječnik bosanskog jezika*. Sarajevo: Ljiljan.
- Klikovac, Duška (2004). *Metafore u mišljenju i jeziku*. Biblioteka XX vek.
- Kovecses, Zoltan (2010). *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford: OUP.
- Lakoff, George (1987). *Women, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago and London: Chicago University Press.
- Lakoff, George (1993). *The Contemporary Theory of Metaphor*. In: Ortony, Andrew (ed.) *Metaphor and Thought*. Second Edition. Cambridge University Press.
- Lakoff, George; Johnson, Mark (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago and London: Chicago University Press.
- Matešić, J. (1988). *Hrvatsko-njemački frazeološki rječnik*. Zagreb: Nakladni zavod MH/München: Verlag Otto Sagner.
- MMI – “Metaphor and Metonymy Index” Zoltana Kovecsesa u knjizi *Metaphor: A Practical Introduction* (2010: 297–306).

Mersina Šehić
Feda Imamović

IDIOMS AS MEHAPHORICAL LINGUISTIC EXPRESSIONS

Abstract

Within the theoretical framework of cognitive linguistics and the theory of conceptual metaphor, this work analyses a certain number of idioms based on the same metaphor, suggesting that certain processes of world conceptualization and experience are still common for most speakers of one language, or that those processes are common for most members of a certain culture, regardless of their education level, geographical stratification, economic or social status.

Keywords: cognitive linguistics, conceptual metaphor, metaphorical linguistic expression, idiom

مرسيحة شهيتش

فجا إماموفيتش

التعبير الاصطلاحي في صورة التركيب اللغوي الاستعاري

الخلاصة

وفي إطار اللسانيات المعرفية والاستعارة المفاهيمية النظرية يقدم هذا البحث تحليلاً لعدد تعبيرات اصطلاحية تؤسس في استعارة واحدة، مما يشير إلى أن بعض العمليات لتصوير العالم والتجارب المشتركة بين معظم المتحدثين للغة واحدة، بل إن تلك العمليات مشتركة بين معظم المنتمين لثقافة واحدة، بغض النظر عن مستوى التعليم، والتوزيع الجغرافي والطبقة الاجتماعية الاقتصادية. الكلمات الأساسية: اللسانيات المعرفية، الاستعارة المفاهيمية، التعبير اللغوي الاستعاري المجازي، التعبيرات الاصطلاحية.